

De teleurstelling van Karel V

Bron: <https://www.wayoflife.org/reports/the-disappointment-of-charles-v.php>, 17-9-2025

Alle Schriftaanhalingen komen uit de Statenvertaling (HSV)
Vertaling, kaarten, plaatjes en voetnoten door M.V.

Ontevredenheid met de Rooms-katholieke kerk had zich in de 16e eeuw wijd en zijd verspreid. Er gingen veel stemmen op tegen de doctrines en praktijken van Rome.

Op 31 oktober 1517 spijkerde een katholieke monnik genaamd **Maarten Luther** zijn 95 stellingen aan de deur van de **slotkerk in Wittenberg** (hieronder een replica), uit protest tegen de verkoop van aflaten.

De paus verkocht deze om de bouw van de Sint-Pieterskathedraal te financieren. Een aflat beloofde de vergeving van zonden.

Paus Leo X vaardigde op 15 juni 1520 een pauselijke bul uit, waarin hij de geschriften van Luther tot het vuur veroordeelde en Luther zelf aan de duivel overleverde, tenzij hij binnen 60 dagen herriep.

Een paar maanden eerder, in 1519, was koning Karel van Spanje keizer van het Heilige Roomse Rijk geworden. In die hoedanigheid was hij **Karel V**. **Hij was een overtuigd Rooms-katholiek en wilde heel Europa verenigen in een katholiek rijk** ("De Spaanse troonsafstand van Karel V", Historytoday.com). Op zijn hoeden en harnassen droeg hij afbeeldingen van Maria en het opschrift "Heilige Maria, bid voor ons".

Als koning van Spanje regeerde Karel¹ over het grootste rijk van die tijd. Het wordt "het eerste wereldrijk in de geschiedenis" genoemd. Het was het eerste rijk dat "het rijk waarop de zon nooit ondergaat" werd genoemd. Naast zijn grondgebied in Europa (waaronder Portugal en delen van Italië), controleerde Spanje grote delen van Noord-Amerika, Midden-Amerika en Zuid-Amerika. Het controleerde de Filipijnse eilanden (Spaans Oost-Indië). Het bezat ook grondgebied in Afrika, India, Arabië en Oceanië.

Zoals we zagen in de laatste studie ("How Christianity Became a Religion and Dominated Europe"), begon het Spaanse rijk in Amerika met de reizen van Christoffel Columbus (1492 tot 1502). "In de decennia die volgden, hebben de Spanjaarden mensen van honderden verschillende inheemse groepen in de Nieuwe Wereld gedood, veroverd en tot slaaf gemaakt" ("Spanish Conquest of the Americas", www.donquijote.org). Naar schatting stierven miljoenen inheemse mensen bij deze veroveringen (Norman Naimark, *Genocide: A World History*, p. 35).

In de tijd van Karel veroverde Hernan Cortés het Azteekse rijk in Mexico (1521). Hij doodde de Azteekse koning Moctezuma, beroofde de mensen van hun rijkdom en maakte duizenden van hen tot slaaf. Francisco Pizarro veroverde het Inca-rijk in Peru (1533). Hij doodde de Inca-koning Atahualpa, beroofde de mensen van hun goud en zilver en maakte hen tot slaaf.

In 1494 had de paus de nieuw ontdekte landen in Amerika en Afrika verdeeld tussen Portugal en Spanje. Het werd het Verdrag van Tordesillas genoemd. Dit was twee jaar na de eerste reis van

¹ Met de typische Habsburgse kin (zie afbeelding).

Columbus naar Spanje, waarin hij Noord-Amerika ontdekte. De scheidslijn lag in de Atlantische Oceaan, ongeveer halverwege tussen Afrika en Amerika. Het land ten oosten van die lijn werd aan Portugal gegeven en het land ten westen werd aan Spanje gegeven. De lijn van de paus liet de route rond Afrika naar India over aan de Portugezen. De paus gebruikte de legers en marines van de katholieke naties om zijn koninkrijk uit te breiden.

Overal waar het Spaanse Rijk zich verspreidde, breidde het de macht van de Rooms-katholieke kerk uit door het zwaard. Spanje dwong het volk zich te onderwerpen aan het katholieke christendom. Er was geen vrijheid van godsdienst of politieke vrijheid. De katholieke inquisitie vervolgde iedereen die probeerde het bijbelse Christendom in praktijk te brengen.

Als Karel succesvol was geweest in zijn visie voor een verenigd katholiek Europa en in zijn poging om de protestantse Reformatie te vernietigen, zou er geen protestants Brits Rijk zijn geweest, geen Amerika, geen politieke vrijheid, geen religieuze vrijheid, geen Bijbelvertaling en -verspreiding, geen Bijbelgenootschappen, geen eindtijdzendingbeweging.

Op instigatie van de paus riep de nieuwe keizer van het Heilige Roomse Rijk, Karel V, Luther op om in 1521 voor een vergadering van de staten van de Duitse monarchie te verschijnen. De vergadering werd de **Rijksdag van Worms** genoemd, zo genoemd naar de locatie (zie kaartje). Luther verscheen in april 1521 voor de vergadering om zich te verantwoorden. Hij weigerde zijn leer te herroepen. Hij zei: "Ik kan mijn geloof niet onderwerpen aan de paus of aan concilies ... Tenzij ik overtuigd ben door het getuigenis van de Schrift ... Ik kan en zal niet herroepen. ... Hier neem ik mijn standpunt in; ik kan niet anders: moge God mijn hulp zijn!"

Karel noemde Luther "geen mens, maar een duivel in de gedaante van een mens".

Op de **Rijksdag van Speyer** in 1529 veroordeelde Karel de lutherse beweging en verbood de verspreiding ervan. Toen sommige Duitse vorsten van de verschillende provincies en vrije steden tegen het bevel protesteerden, werden zij **protestanten** genoemd. Deze vorsten vormden in 1531 de **Schmalkald-bond**, en aangezien Karel V het al zwaar te verduren had gehad door de acties van de strijdende moslims aan de grenzen van dit gebied, schonk hij de protestanten voor enkele jaren godsdienstvrijheid.

Opgemerkt moet worden dat de Rijksdag van Speyer ook alle anabaptisten² ter dood veroordeelde. "Wij vernieuwen de vorige keizerlijke wet dat elke anabaptist en man en vrouw van het tijdperk van de rede zal worden veroordeeld en uit het natuurlijke leven in de dood zal worden gebracht door vuur, zwaard en dergelijke"... De meeste protestantse vorsten waren het eens met dit deel van de proclamatie, hoewel ze voor zichzelf vochten voor religieuze vrijheid. "Vierhonderd speciale politieagenten werden ingehuurd om anabaptisten op te sporen en ter plekke te executeren. De groep bleek te klein en werd uitgebreid tot duizend. ... duizenden anabaptisten werden het slachtoffer van een van de meest wijdverspreide vervolgingen in de christelijke geschiedenis. ... Brandende takkenbossen en smeulende palen markeerden hun tocht door Europa" (*Halley's Bible Handbook*).

God gebruikte Karel om te voorkomen dat de moslims Europa vanuit het oosten zouden veroveren. De Ottomanen werden tegengehouden bij het beleg van Wenen in 1529. De stad werd bij de verdediging bijgestaan door soldaten uit het rijk van Karel. Als de moslims Europa hadden veroverd, zou er geen protestants Europa zijn geweest, geen protestants Engeland, geen Amerika, met alle talloze zegeningen die daaruit zijn voortgekomen. De wereld zou onder de duisternis van de islam zijn geweest.

Tussen 1546 en 1555 was er af en toe oorlog tussen de katholieken en de lutheranen in Duitsland. De strijd eindigde met een overwinning van de protestanten en een proclamatie dat zowel het rooms-katholicisme als het lutheranisme werden erkend als legale religies in het Heilig Roomse Rijk. Deze overeenkomst werd **De Vrede van Augsburg** genoemd. Dit betekende niet feitelijke religieuze vrijheid, omdat er was bepaald dat de mensen van elke regio verplicht zouden zijn om de religie te volgen die door de prins van die regio werd gekozen. Als uw vorst katholiek was, moet u

² Omdat destijds iedereen al als kind was gedoopt, betekende het voorbehouden van de doop aan volwassen gelovigen dat men opnieuw gedoopt moest worden. Daarom worden zij ook wel wederdopers genoemd. Zelf gaven zij de voorkeur aan de aanduiding 'dopers', <https://nl.wikipedia.org/wiki/Anabaptisme> en zie ook de verspreidingskaart: https://nl.wikipedia.org/wiki/Anabaptisme#/media/Bestand:Spread_of_the_Anabaptists_1525-1550.png

katholiek zijn; als hij Lutheraan was, moet u Lutheraan zijn. Degenen die de officiële religie niet aanvaardden, werden vervolgd. En de baptisten kregen geen vrijheid en werden vervolgd door zowel katholieken als lutheranen.

Met de Vrede van Augsburg was Karels plan om het protestantisme te vernietigen en van Europa een katholiek rijk te maken, mislukt. Zijn grote leger en vloot en zijn grote rijkdom konden Gods plan niet verijdelen. Toen in de jaren 1550 duidelijk werd dat het protestantisme in Duitsland getolereerd moest worden “was het niet iets dat hij kon accepteren” (“De Spaanse troonsafstand van Karel V”, historytoday.com). In oktober 1555 deed hij afstand van de troon als heerser van de Nederlanden, in januari 1556 als koning van Spanje en in augustus 1556 als keizer van het Heilige Roomse Rijk. Zijn broer Ferdinand werd keizer. Zijn zoon Filips werd soeverein van de Nederlanden en koning van Spanje. Karel was een sterke man en krijger geweest. Maar tegen de tijd dat hij op 55-jarige leeftijd afstand deed van de troon als heerser van de Nederlanden, was hij zo ziek en zwak dat hij moest leunen op de arm van zijn hulp, Willem van Oranje. “Ondanks dat hij pas achtenvijftig was op het moment van zijn dood, moet Karel er als een frêle en kreupele oude man hebben uitgezien die nauwelijks kon lopen (in zijn latere jaren werd hij rondgedragen in een draagstoel) of zijn handen kon gebruiken (“Why Did Charles V Abdicate?” phdessay.com). Karels hoop werd verder vernietigd toen zijn broer weigerde de heerschappij van Filips te accepteren en zijn dynastie uit elkaar viel. De laatste dagen in Spanje woonde hij in een katholiek klooster. “Hij deed zijn best om de vervolging van protestanten te verzekeren”. Hij stierf in 1558, met een grote hoeveelheid bloed aan zijn handen. Philip deelde één ding met zijn vader: “de intense passie, namelijk voor het uitdoven van de Reformatie” (Wylie).

De Spaanse Nederlanden en Nederland na de Vrede van Westfalen

In **De Dertigjarige Oorlog** (1618-1648) brak opnieuw oorlog uit tussen protestanten en katholieken. Het begon toen Ferdinand, koning van Bohemen en toekomstig keizer van het Heilige Roomse Rijk, de Vrede van Augsburg (1555) ontbond en probeerde al zijn burgers te dwingen zich aan te sluiten bij het rooms-katholicisme. De protestantse edelen van Bohemen en Oostenrijk kwamen in opstand en probeerden zich los te maken van het rijk. Ze werden gesteund door Zweden, Denemarken, Noorwegen, Nederland en door protestantse gebieden in Duitsland. Ferdinand werd vergezeld

door koning Filips IV van Spanje. Uiteindelijk waren er oorlogen waarbij Frankrijk, Polen en Rusland betrokken waren. Naar schatting 8 miljoen mensen stierven door gevechten, hongersnood en ziekte. De oorlog eindigde in 1648 met **de Vrede van Westfalen**.³

Dit bracht grote veranderingen met zich mee. De macht van de katholieke kerk werd verminderd.

De oorlog leidde tot de vorming van de moderne natiestaten van Europa. **Nederland werd onafhankelijk van Spanje en werd een onafhankelijke republiek.**

De staten van het Heilige Roomse Rijk kregen volledige soevereiniteit. **“Het oude idee van een rooms-katholiek rijk van Europa, geestelijk geleid door een paus en tijdelijk door een keizer, werd permanent verlaten”** (“Dertigjarige Oorlog”, *Encyclopedie Britannica*).

Spanje verloor zijn dominante positie in Europa en de macht en invloed van Engeland namen toe. Zoals we hebben gezien, was Spanje een grote kracht voor het katholicisme. Sinds de jaren 1500 had Spanje zijn leger gebruikt om te voorkomen dat de naties zich zouden losmaken van Rome. Filips II, koning van Spanje, had in 1588 met een grote armada Engeland aangevallen om te proberen de protestantse koningin Elizabeth I omver te werpen. Spanje stelde de inquisitie in de Nederlanden in om te voorkomen dat het volk met Rome zou breken. Duizenden werden ter dood gebracht. De Spanjaarden hadden mensen veroverd in Noord-Amerika, Zuid-Amerika en Azië, en overal hadden ze de mensen gedwongen rooms-katholiek te zijn.

De verzwakking van de Spaanse macht was dus een grote wereldgebeurtenis. Als Spanje de dominante macht was gebleven, zou het de Reformatie hebben uitgeblust en de verspreiding van de Bijbel, het evangelie van de genade van Christus en religieuze vrijheid hebben gestopt.

In plaats daarvan verving het protestantse Groot-Brittannië Spanje als de dominante wereldmacht.

verhoevenmarc@skynet.be - www.verhoevenmarc.be - www.verhoevenmarc.be/NieuwsteArtikelen.htm

Rubriek “Schepping vs. Evolutie”: <http://www.verhoevenmarc.be/schepping.htm>

³ Westfalen omvat de noordoostelijke helft van Noordrijn-Westfalen, een van de deelstaten van Duitsland. Het grenst aan Nederland. Zie [https://nl.wikipedia.org/wiki/Westfalen_\(streek\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Westfalen_(streek))